

FÓRMULA MAGISTRAL

Enric I. CanelaCATEDRÀTIC DE BIOQUÍMICA I BIOLOGIA MOLECULAR.
FACULTAT DE BIOLOGIA DE LA UB

L'EDUCACIÓ NO ÉS UN ASCENSOR SOCIAL?

Fa uns dies, Via Universitària, de la Xarxa Vives, va fer públic l'estudi *Accés, condicions d'aprenentatge, expectatives i retorns dels estudis universitaris (2017-2019)*. L'estudi es va fer a través d'una enquesta a una mostra de més de 41.000 estudiants de vint universitats de Catalunya, les Illes Balears, el País Valencià i Andorra. Aquest estudi és molt més ampli, el doble, del presentat el 2016 per la Fundació Bofill.

Una de les conclusions de l'informe que més ha transcendit a través dels mitjans de comunicació és que les universitats estan lluny de l'equitat. L'informe indica que únicament un 10,6% dels estudiants que cursen els graus i un 11,3% dels que cursen els màsters pertanyen a classe social baixa. Per la seva banda, els de classe social alta són el 55% i el 58%, respectivament. Una de les coses que he llegit sobre l'informe és que l'ascensor social no funciona, i també que a Catalunya la universitat segrega per classes socials. Aquestes afirmacions són lleugereses periodístiques.

És cert que l'estudi posa de manifest que hi ha una proporció baixa d'estudiants universitaris de perfil social baix i fills d'estrangers. Una de les consideracions que fan els autors és que les administracions responsables de l'ensenyament universitari escassament financen els costos associats als estudis universitaris, que no són tant els preus de les matrícules, sinó el cost d'oportunitat. L'augment de l'accés de les classes econòmicament més febles no el solucionarien uns preus baixos de les matrícules, sinó les beques salari.

Aquest estudi té un gran in-

Edifici de la Universitat de Barcelona. ARXIU / JOSEP LOSADA

“
L'informe indica que únicament un 10,6% dels estudiants que cursen els graus i un 11,3% dels que cursen els màsters pertanyen a classe social baixa. Per la seva banda, els de classe social alta són el 55% i el 58%, respectivament. Una de les coses que he llegit sobre l'informe és que l'ascensor social no funciona, i també que a Catalunya la universitat segrega per classes socials

terès a conèixer les característiques dels estudiants universitaris i la falta d'equitat pel que fa a l'accés, però no crec que se'n pugui concloure que la causa siguin les polítiques públiques en el camp de l'ensenyament superior. Amb això no vull dir que no cregui que cal un replantejament de la política de preus públics, de les matrícules, dels ajuts a l'estudi i de les beques, que haurien de ser beques salari equivalents al cost d'oportunitat, és a dir als ingressos que els estudiants obtindrien si en comptes d'estudiar treballassin.

Segurament l'existència de beques salari faria que els resultats de l'estudi fossin lleugerament millors. Dic lleugerament i ho escric sense tenir dades a la mà, però crec que no m'equivoco si dic que la selecció no es produeix en l'accés a la universitat, sinó anys abans. Em falta poder veure una fotografia completa del perfil socioeconòmic dels estudiants de tots els nivells, que mostri

les característiques dels estudiants que comencen i acaben el grau, els que comencen i acaben el màster, els que comencen i acaben el batxillerat i

els que acaben l'ESO. També caldria incloure els cicles formatius de grau mitjà i superior. Una descripció completa del destí dels joves en funció dels seus perfils socials.

La taxa d'abandonament escolar prematur a Catalunya segueix sent més alta que la mitjana europea. Un 17,8% a Catalunya, molt més alta que la mitjana europea. Aquesta taxa d'abandonament correspon, principalment, als joves de classe social baixa, nivells d'estudi familiar baix i als estrangers. Resultats que es correlacionen perfectament amb els que s'extreuen d'analitzar els perfils dels estudiants universitaris.

TAXA D'ABANDONAMENT. Tot i l'abandonament durant el batxillerat, sembla que la taxa d'abandonament al final de l'ESO és la que condiciona més els resultats que s'observen en el perfil dels universitaris. Seria necessari, doncs, fer més atractiva la continuïtat amb el batxillerat i els cicles formatius, i fer que els alumnes de batxillerat veiessin la formació universitària com una inversió que el futur els compensaria. Això no passa o no passa prou en determinats entorns socials. Cal dir que els sous tan baixos que paguen les empreses als graduats universitaris contribueixen bastant a aquest comportament.

És molt difícil que els joves que acaben l'ESO –entre 16 i 18 anys en funció del rendiment– en determinats entorns socioeconòmics tinguin excessiu interès a continuar estudiant. La percepció cost-benefici no els incentiva en absolut.

Per canviar això tenim dues palanques. Una és conscienciar les classes més afectades del benefici que a la llarga produirà al jove prosseguir en els estudis. Això pot motivar algunes famílies, però no crec que motivi els joves si tenen perspectives d'obtenir recursos a curt termini que l'estudi no els donarà. La segona són les beques, el cost d'oportunitat. Les actuals beques per a l'estudi són miserables, una autèntica vergonya.

Informació de rigor

Via Universitària és un programa que té com a objectiu generar informació rigorosa, objectiva i àmplia sobre les condicions de vida i les formes de vinculació amb l'estudi de la població estudiantil universitària. A partir d'enquestes, el programa vol crear una àmplia i rigorosa base de coneixement que aportí informació rellevant sobre la vida universitària al territori de la Xarxa Vives d'Universitats per orientar les propostes de millora en les polítiques universitàries.